

สิ่งแวดล้อมและสังคม

วันอังคารที่ 13 มกราคม 2540 สยามรัฐ หน้า 9 รศ.ดร. ไพฑูรย์ ภูริเวทย์

คู่สามีภรรยาที่ตั้งระเบิดคู่หนึ่งในรอบปีที่ผ่านมาคือ ไมค์ กับ ชูชู ชาวของคู่นี้กรีก ไครมตั้งแต่ชูชูเดินทางมาถึงดอนเมือง หลังจากนั้นชีวิตคู่ของไมค์กับชูชูก็เป็นข่าวมาตลอด จนกระทั่งเดี๋ยวนี้ชูชูใกล้คลอดเต็มที่เราก็คงได้ดูข่าวกันทางทีวีเป็นประจำทุกวัน ทุกคนพากันห่วงใยสุขภาพของชูชูตั้งแต่คนแก่ไปจนถึงลูกเด็กเล็กแดงที่แหกกันไปเยี่ยมและนำของฝากไปให้กันไม่ได้เว้นแต่ละวัน ไม่รู้ว่าคนไข้ไร้ญาติหรือสตรีใกล้คลอดที่นอนอยู่ในโรงพยาบาลเห็นแล้วจะคิดอย่างไร

ปัญหาใหญ่อย่างหนึ่งของสัตว์ป่าที่คนนำมาเลี้ยงหรือนำไปไว้ในสวนสัตว์คือ ทำอย่างไรมันจึงจะสืบพันธุ์มีลูกหลานได้ ความพยายามเรื่องนี้เป็นวิธีการหนึ่งที่จะสงวนพันธุ์สัตว์ป่าไว้ไม่ให้สูญพันธุ์ สัตว์ป่าหลายชนิดเมื่อถูกกักขังในกรงไม่สามารถสืบพันธุ์ได้ในสภาพอย่างนั้น จะว่ามันอายุคนก็คงไม่ใช่สาเหตุใหญ่ จะว่าตรอมใจที่ถูกกักขังก็พอจะเป็นสาเหตุได้ จะว่าสภาพในกรงต่างจากสภาพธรรมชาติในกรงต่างจากสภาพธรรมชาติในป่าก็ถูกแต่จะอย่างไรก็ตาม ถ้าสามารถเลี้ยงสัตว์ป่าในกรงแล้วทำให้มันมีลูกได้ถือว่าเป็นความสำเร็จอย่างหนึ่ง สัตว์หลายชนิดสูญพันธุ์ในการขัง และอีกหลายชนิดกำลังจะสูญพันธุ์

พื้นที่ป่าที่เป็นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติของสัตว์ป่า ซึ่งลดลงทุกปีนั้นเป็นสาเหตุใหญ่สาเหตุหนึ่งที่สัตว์ป่าสูญพันธุ์ เมื่อ พ.ศ. 2530 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ 91,294,152 ไร่ หรือประมาณ 28 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ประเทศ ปีพ.ศ. 2536 พื้นที่ป่าเหลือเพียง 23,450,623 ไร่ หรือ 26 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ประเทศ แนวโน้มของพื้นที่ป่ายังลดลงเรื่อย ๆ อย่างน่าวิตก ถ้าแก้ปัญหานี้การอนุรักษ์ทำอย่างไรก็ไม่สำเร็จ โอกาสที่สัตว์ป่าจะสูญพันธุ์ก็มากขึ้นเป็นเงาตามตัว

การลักลอบล่าสัตว์ป่าเพื่อการค้าก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้จำนวนสัตว์ป่าลดลงอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะสัตว์ป่าใหญ่ ๆ แต่ที่ไม่น้อยหน้าไปกว่ากันคือการค้าสัตว์ป่าเป็นสัตว์เลี้ยง ในกรณีนี้ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดได้แก่สัตว์ป่าประเภทนก ตั้งแต่ดักจับมาจากป่าและขนส่งมาถึงร้านค้าสัตว์เลี้ยง นกป่าล้มตายสูงถึง 90% หรือมากกว่านั้น ฉะนั้นถ้าจะมีนกป่าให้คนซื้อไปเลี้ยง 10 ตัวก็ต้องจับมาถึง 100 ตัว แม้ว่าปัจจุบันการคุ้มครองสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครองจะเข้มงวดมากขึ้น แต่ก็ยังมีคนแอบซื้อแอบเลี้ยงอยู่เป็นเนืองนิจ

คำถามที่มักถามกันเสมอคือทำไมสัตว์ป่าไม่ปรับตัวให้อยู่กับคนได้ในเรื่องนี้เราแยกสัตว์ป่าได้ 2 ประเภท ประเภทหนึ่งคือสัตว์ป่าที่ปรับตัวอยู่กับคนได้ สวนสาธารณะที่เมื่อนาราประเทศญี่ปุ่นมีกวางเดินขออาหารจากนักท่องเที่ยว จังหวัดลพบุรีมีลิงศาลพระกาฬที่ปัก

หลักอยู่กับคนได้จนคนต้องจัดโต๊ะเงินเลี้ยงลิง เพราะเป็นตัวดึงดูคนนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยว ลพบุรี จึงจก นกกระจอก หนู และนกอีกหลายชนิดปรับตัวอยู่ร่วมกับคนในเมืองได้ จนบางครั้งกลายเป็นภาระของเมืองและเป็นพาหนะนำโรคอย่างนกพิราบ สัตว์ป่าประเภทที่สองคือพวกนี้คือพวกที่เห็นคนเมื่อคนบุกรุกทำลายป่าสัตว์ป่าพวกนี้ก็หนีเข้าไปในป่าลึกมากขึ้นแต่สัตว์ป่าบางชนิดใช้พื้นที่ที่มันปกป้องเป็นอาณาเขตเพื่อให้ในการสืบพันธุ์และเลี้ยงลูกเป็นบริเวณกว้างเช่นช้างป่า นกอินทรีไกลเด้น้อเกิดของสหรัฐต้องการพื้นที่ที่เป็นอาณาเขตหากินกว้างมาก ในบางกรณีกว้างถึง 93 ล้านตารางเมตร ซึ่งอาณาเขตหากินของสัตว์ป่ามักจะซ้อนกันไม่ได้ ดังนั้นเมื่อรู้พื้นที่ป่าก็คำนวณได้ว่าจะมีสัตว์ป่าชนิดนั้น ๆ ที่คู่

การเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาสัตว์ป่าสูญพันธุ์ เดิมการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 อนุญาตให้เพาะเลี้ยงสัตว์ป่า สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าแห่งแรกของประเทศไทยคือ สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าบางพระ จังหวัดชลบุรี ซึ่งจัดตั้งขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2520 กรมป่าไม้ได้พิจารณาความสำคัญของการเลี้ยงสัตว์ป่าในภาคเอกชน ซึ่งถ้าอนุญาตมีแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวนสัตว์ให้มากขึ้นได้ และบางกรณีอาจทำให้เป็นสัตว์เศรษฐกิจได้ แต่กว่าจะขอแก้ไขกฎหมายได้ก็ใช้เวลาเป็นสิบปี กรมป่าไม้ขอแก้ไขเมื่อ พ.ศ. 2524 แต่มาสำเร็จในปี พ.ศ. 2535 จึงได้พิจารณากันรอบคอบและใช้เวลานานขนาดนี้ พื้นที่ป่าและจำนวนสัตว์ป่าจึงลดลงอย่างทันตาเห็น ถ้าแก้ไขกันเร็วกว่านี้ปัญหาสัตว์ป่าอาจไม่วิกฤตขนาดนี้

กลับมาดูกรณีซุซุ นางเอกของเรื่องนี้กันบ้าง ลิงอุรังอุตังเป็นสัตว์ที่ถือว่าใกล้จะสูญพันธุ์ เพราะว่ามีโลวโบโอดิค โปเทนเซียล คือ มีลูกน้อยกว่าจะมีลูกแต่ละตัวอาจใช้เวลานาน เมื่อลูกเกิดมาโอกาสที่จะรอดตายก็ไม่มากนัก โดยเฉพาะในสภาพธรรมชาติในป่า สิ่งที่เหมาะสมจะชดเชยกันตามธรรมชาติคือสัตว์ป่าประเภทที่มีลูกน้อยเลี้ยงดูลูกจนโต คนก็อยู่ในประเภทนี้เลี้ยงดูจนโต ส่งเสียให้เล่าเรียนจนทำมาหาเลี้ยงชีพได้ บางครั้งกับขอและแต่งงานให้เสร็จเรียบร้อยถึงจะพ้นอกพ่อแม่ ถ้าเป็นนกก็เลี้ยงกันจนปีกกล้าขาแข็งนั่นแหละ

แน่นอนลูกของซุซุ ที่จะลืมตามาดูโลกกันไม่กี่วันข้างหน้าจะเป็นที่รักใคร่ของซุซุ และเจ้าไมค์ผู้เป็นพ่อ เชื่อว่าคนไทยทั่วประเทศ จะห่วงใยและให้ความสนใจประคบประหม่มกับลูกมันต่อไป ถ้าสัตว์ป่าที่อยู่ในสวนสัตว์ทุกตัวได้รับความสนใจและความห่วงใยอย่างอุรังอุตังคู่นี้ อนาคตการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าคงจะสดใสขึ้น โอกาสสูญพันธุ์ของสัตว์ป่าก็จะน้อยลง